

بەچى شەشى رەئىفا شەكىستى ھەنە؟ - چاوپەكەوتنى گەقارى بەرگى لى ماركسىزم لىگە فرەد وستەن

وەرگەانى لى ئىنگلىزىيە: گەران ەبدو

بە ماۋى چەندىن سا، شەشى رەئىفا ەكى نمونەنى شەشىگەنى
سەردەكرا. ئەمە خىانەتى لى كراۋ. بە فەربوون لى وانەكانى ئەم
بزووتەنە قارىمانە و شەكىستە تراژىدىيەكە، گەتوۋگەنىكەمان
ئەنجامدا لىگە فرەد وستەن، نووسەرى (رەئىفا: بەچى شەشىكەنى
شەكىستەنە؟) لى ژمارەنى تازەنى گەقارى بەرگى لى ماركسىزم
بەاۋەتەنە.

ھەروەھا فرەد لى مانگى داھا توودا لى قوتا بخانەنى جىھانى كەمەنىزم
لەسەر ئەزموونى شەشى رەئىفا قسە دەكات، گەورەتىن قوتا بخانەنى
ئەنلاين بە بىرەكە كەمەنىستىيەكان لەسەر گەنى زەوى.

لى سەرەتەى وتارەكەتدا، بەكورتە مەژوۋىەك دەستپىدەكەيت لەسەر
چەندىن خىانەت كە لىگەلى كورد كراۋ، بە تايبەتى لىلاين
ئىمپىريالىزمى بەرىتانىيە. بە وردى چەن پەتۋاينە ئىمپىراتورىيەتى
بەرىتانىا خىانەتى لى كورد كەردوۋ؟

پاش شەكىستەنەن و رووخانى ئىمپىراتورىيەتى عوسمانى لى شەشى ەكەمى
جىھانىيدا، ئىمپىريالىزمى بەرىتانىا بەھەكارى بەرژۋەندىكانى
ھەستە بە داۋەشكەردنى ناۋچەكە. كورد ەكە ئىتتىپاقى نەتەۋىيە لى
ناۋچەكە بەشەك بوون لى كەشمەكەشەكان ە بەرىتانىيەكان
بەكارىيانەنە ەكە چەن ەمۋو گەلەك بەكاردەھەنن كاتەك
پەۋىستىيان پەنەنە ە كاتەك پەۋىستىيان پەنەنە نىيە پەشتىيان لەدەكەن.
لى بەنەتەدا بەنەنەكان بە كوردەكان دا كە دۋاى جەنگى جىھانىيە
ەكەم دەتۋانن سەربەخەيە خەيان بەدەستبەھەنن. مەبەستە لىۋە ئەۋە
بوو كە كوردەكان بەكاربەھەنن دژى عوسمانىيەكان. كاتەك جەنگە تايى
ھەتە ە ئىمپىراتورىيەتى عوسمانى ەۋخا ە توركىيا پەكھەتە،
بەرىتانىيەكان پەشىمان بوونەۋە ە خىانەتىيان لى بەنەنەكانى
خەيانەكەرد ە لىگە توركىيا رەكەۋەتنە كە كوردستان سەربەخەنە بەتە.

لە ئاستیدا، خاکی کوردەکان پارچە پارچە کرا: بەشەکی خرایە سەر تورکیا و بەشەکانی تریش خزانە ناو چوارچەوێ ئێو و واتە نوێپانی کە لە لایەن ئیمپریالیستەکان و دروست کران وەک سوریا، عێراق و هتد. عێراق بوو بە بەشەک لە ئینتیدای ئیمپریالیزمی بەریتانی کە خواستی سەرکێیان دەستکەوتنی نەوت بوو. کاتێک کوردەکان لە قەناغەکی دیاریکراودا بوون هەی کەش بەیان بەسەمیندەو بەمب بارانیان کردن. ئێمە شەوازی هەسوکەوتی ئیمپریالیزمی بەریتانیا بوو. ئێمە شەوێ ئاسایی ئیمپریالیزم. ئێوان وەک پارێزەری گەلێک دەرەکان و کاتێک لە بەرژ و نەدییا نەدا بەت، هەر کە بەرژ و نەدییاکانیان بەدەست هەنا، وازیان لە دەهەن.

و سفکردنە کەت بە ووداوەکانی شەشی رێژا فا زەر هاندەرانە، بە تایبەتی کە بوونەوێ بەرفراوانی ژنان و دروستکردنی ئێجومەنەکان، کە زەر دێچەو سەر سەقییەتاتەکان، بە ئاستی دەتوانیت دەخەکی شەگەانە ببینیت. ئێمە چەن وویدا؟

ئێو باسە دەبەت لە سیاقی خەیدا شیکردنەوێ بەبەرەت. وونکردنەوێکی مادی، ئاستەقینە و کەنکریتی هەیە بە ئێوێ وویدا. قەیرانی دارایی ۲۰۰۸ کە هەموو ئابووری جیهانی گرتەو، کاریگەرییەکی گەورە هەبوو لەسەر سەرانسەری جیهان و زەر و تەتیش راستەوخۆ کەوتە ژەر ئێو کاریگەرییانەو. جیهانی عێرەبی لە ۲۰۱۱ خراشا. لە تونس دەستی پێ کرد و بەا و بوو و بە میسر و ووخانی موبارەکی بەدوا داها. جووێانەوکان سەراسەری بوونەو و هەموو دونیای عێرەبی و ژەهەتە ناوێ ئاستی گرتەو: کوردەکان عێرەبی نین - ئێوان گەلێکی هیندو ئێرووپین.

خەپشانەکان سوریاشیان گرتەو. لە ۲۰۱۱ خەپشانەکان بەرفراوانەکان دەستپێکرد و ژەمی ئێسەد ووبەووی ئێگەری ووخاندن بوو و لە لایەن ئێمە جووێانەوێو. لەو چوارچەوێدا کوردەکانی سوریا توانیان بە شەوێکی کاریگەر خەپشانەو بەر بەدەست بهەنن لەو ناوچەیی کە دواتر بە ناوی رێژا فا ناسرا.

ژەمی ئێسەد، بەهەی سەرھەدانەکان و نەیتوانی کوردەکان بەگرتە لەو ناوچەیی، بە شەوێکی دەستکاریکراو و وەک شتەکی کەمتر خراپ بە خەیی قبووێ کرد. بەیە لە سوریا، دەرڤەتێک بە کوردەکان هاتە پێش بە دەستگرتن بەسەر دەسەتادا لە ناوچەکانی خەیان. دەرژکراوێکی PKKی تورکیا لە سوریا دروست بوو. ئێوان دەسەتاتیان گرت، هەزی چەکداری خەیان دروست کرد و کەنترەیی ئێو ناوچانەیان کرد کە بە ناوی رێژا فا ناسرا - بەشی کوردستانی سوریا.

ئەمە بېشىك بوو لې شەشەككە كە بى سەرانسەرى رەژەمەتە تى ناۋەستە بىاۋ بوۋەۋە. بى ئەگەرى زەر پەشەكەوتووترىن دەرەينى ئەۋ شەشەك بوو، چۈنكى لېۋە خەك بى ئەستى دەسەمەتەيان لې دەستەدا بوو. خەبەرەۋەبەريەن ھەبوو. كەنتەرەۋەي زەيانى خەيان لې بەشى كوردىي سوريادا ھەبوو.

پەرسىيەكە سەرەكى كە لې وتارەكەدا دەردەكەۋەت پەيۋەندى نەۋان كاروبارى سەربازى ۋ ھەۋەي سەسىيە شەشەكەيە. ۋادىيە زەر بەيەر لەسەر بەنەمەي «پەراگەمەتەيزم» دراۋن، ۋەك ھەۋەپەيمەنەتەي لەگە ئەمەريكا. ئەيا شەشەككە ئەم ھەۋەسەنگەيەي بە دروستى بەدەست ھەنە؟ ئەيا كوردەكان ھەۋەۋە بوۋن لې ۋەرگەرنەي پەشتەۋەنيەكەنى ئەمپەريالەيزمى ئەمەريكى؟

ئەمە پەرسىيەكە ھەستەيەر، لې ھەيچ شەشەكەدا ناتەۋەيت بەۋەيت «چەك ۋەرمەگەن»، چۈنكى شەشەك پەۋەستى بە چەك ھەيە. پەرسىيەكە ئەۋەيە بە چەنرەك ۋ بە چەمەبەستەك. ئەيا بە ئەستى دەتەۋەين خەيە بەكەين ئەمپەريالەيزمى ئەمەريكا بە تەۋەۋە سەربازەيەنە پەشتەگەيە ناۋچەيەك بەكات كە تەيدا سەرمەيەدارى لەۋەۋە دەبەرەت ۋ دەسەمەتەي ئەستەقىنەي كەركەران دروست دەكەرت؟ زەحمەتە خەيەي ئەمەريكا بەكەين كە ئەم كارە بەكات.

ئەۋەي ئەمەريكا كەردى ئەۋەۋە بوو كە لېۋە تەگەيەشت كوردەكان بەشتەين شەشەكەر بوۋن، بەچە؟ چۈنكى بە بەرگەرى لې نەشتەمەنەكەيان شەشەيان دەكەرد، بە ئەستى بە خەيەيان شەشەيان دەكەرد. كەتەك دىيەرەي دەاش ھەتە پەشە، ئەم گەۋۋە ئەسلامەيە تەۋەۋە ئەمەريكا ۋەك ھەشەشەيەك لەسەر بەرەۋەۋەندەيەكەنى خەيە لې ناۋچەكە دەيەينى. بەھەمان شەۋە ئەۋەمى ئەسەدەشە ھەۋەۋە.

ئەمەريكەكان كوردەيان ۋەك ھەيەكەي زەمەنى كەريگەر دەيەنى كە خەيان ئەۋەيان پەنەدەكەرا. چەكەيان پەدان بەۋەم بە شەۋەيەكى سەۋەردەر، ھەۋەۋە ھە لې ھەندەك شەۋەن يەرەتەيەندان لې رەگەي ھەشە ئەسەمەنيەكانەۋە.

بەۋەم پەرسىيەكە ئەمەيە: كەتەك ھەزى سەربازى دەبەتە پەشەينەي كەركەنت ۋ كەرە كەمەيەتەيەكان پەشتەگەۋە دەخەرن ۋەك: دەستەگەن بەسەر زەۋە دەرەبەگەكاندا ۋ دابەشكەرنەي بەسەر جەتەيەرەندا، دەستەگەن بەسەر ئەمەرە پەشەسازەيە سەۋەردەرەكەنى ئەم ناۋچە نەپەشەكەۋەۋە ۋ كەنتەرەكەرنەي لەلەين كەركەرانەۋە، ھەۋەۋە ھە دەستەكەرنەي پەسەي دروستەكەرنە ئەۋەۋەي پەلەندەر، بە بە ئەنەمەدانى ئەم ھەنگەۋەنە ئەۋەشتەكەي بەنەۋەتەي لې دەستەدەيت.

ئەگەر تە پەشكەوتنى سەربازىيانەت بىم ناوۆۆكە كەمەلەيەتتىۋە تەككە بىكردايمە، ئۇۋا ھەزى سەربازىي پەشكەوتۋى كوردى بى ۋەربەكەنى سوريە و جوتيارەكەنى دەۋت: ئەمە تەنھە بى كوردستان شەكە ناكەين، بەكەۋە بى مافى ئەۋەش لە كەنتەكەردنى زەۋى و ئابوورىيەكەنتان شەكە دەكەين.

ئەگەر ئۇۋان ئەمەيان بىكردايمە بى شەكەكە كەمەلەيەتتى ۋەستەقىنە و ناوۆۆكە كەمەلەيەتتىكەيان بەۋە بىكردايتەۋە لە دەربەۋە سەۋەربەكەنى ئەزەفا، بەدەنەيەيەۋە كەريگەرييەكە گەۋەربەيان دەۋە لەسەربەرانسەرى سوريە، تەنەت لە دەربەۋە سوريەش. ھەۋەزەيەكە بەرفەراۋان بە كوردەكەنى ئەزەفا لە نەۋە كوردەكەنى ۋەراق، كوردەكەنى توركىە و تەنەت لە ئەران ھەۋە.

بەچە ھەۋەزە ھەۋە، چەنكە ئۇۋان لە كوردەكەنى رەزەفا شەكە ۋەستەقىنە خەكەيان دەينى. لە كەتەكدا لە ۋەراق، نەۋە كوردى بە شەۋەكە كەريگەر لەلەين خەزانە بەرژەۋەزەكەنەۋە بەكەۋە دەبەت كە ھەچ بەرژەۋە نەيدەكەيان نەۋە ھەۋە بەرژەۋە شەكە كوردى لە سوريە.

بەشەۋەكە گەشتى لە لەين خەكە و گەنەنەۋە ھەۋەزەيەكە زەربە رەزەفا ھەۋە. ئەگەر ئۇۋان شەكەكە كەمەلەيەتتى ۋەستەقىنەيان لە درەست بىكردايمە و بەنگەۋەزەكەيان لە دەربەۋە سەۋەربەكەنى رەزەفا كەدەيە - زەۋى و سەۋەۋە ئابوورىيەكەنتان بەگەنە دەست، ئەۋە مانەۋە ۋەۋە كە دەكەۋەنە مەلەنەيەكە ۋەستەۋەۋە لەگە سەسەتەدارە بەرژەۋەزەكەنى كە بەشە كوردى ۋەراق بەكەۋە دەبەن ھەۋە ھە مەلەنەيە ۋەستەۋەۋە لەگە ئەدەغان لەسەربەرسى كەمەلەيەتتى و ئابوورى.

ئۇۋان پەشەكەشەيان كەدە لەبەنە مەبەنەتەكەنى شەش بەكەكە ترس لە بەكەۋە بەرەنە نەۋە كەنى تر، چەنكە بە ئۇۋان بەرسى سەربازى لە پەشەنەيە كەربەكەنە ھەۋە. بە نەۋەنە، تەنھە ھەۋەيەنەتەيان لەگە ئەمەريكە نەكەدە، بەكەۋە ھەۋەيەنەتەيان لەگە سەركەدە ۋەشەريەتە ۋەربەكەنى سوريەش كەدە. ھەنەكە لەم كەسەنە زەربە كەنەپەرست و خەۋەنە دابە و نەريەكە زەربە كەنەپەرستەنەيان ھەيە بەرەنەبەر بەزەن.

چەن دەكەريە بەرسەكە پەشكەۋەۋەخەۋەزەنەيە ۋەكە زەنە لە شەشە رەزەفا تەككە بەكەت، زەنە رەكەكە زەربە گەۋەرەيان لە شەكەكەدە ھەۋە، تەنەت زەنە خەۋەنە ھەزە چەكەدەرى سەربەخەۋەنە، مەفەكەنى زەنە دامەزەۋەيەنە - ئەمە دەيەردەيە لەگە ھەۋەيەنەتەيە لەگە سەركەدە خەكەكەكەنە بەتەۋەۋە پەچەۋەنەنە! زەربە كەنەپەرست و پەۋەسەلەرانەنە و

هیچ جگه و شوخی نداشت و نا بینان به آن زنانه که مگر داد! هر کاتیک که هاو پیمان تیپ کی سربازی له گدایم نم جرم که سانه دایم زرینیت، ناو گدایم تیپ کی خت له دست ددیت و شش شش که لاوار ددیت. نه وای بینیمان نه و بو کاتیک ئیمپریالیزی نه مریکا به رز نه و ندی نه ما له پشتگیری کوردانی سوریا و تر مم به رز نه و ندی نه بو له پشتگیری نه می ئیسلامی نه [به سر کردای تیپ نه حماد شمع] که له لایه تورکیا و پشتگیری دکره و له دیم شق دسمه تا تی گرتیو ددست، نه مریکا یه کان رووی خه یان و رگه ا.

نه وان چتر په ویستیان به کوردانی کان نه ما و پشتیان به نه می دیم شق ددست. نه وای و ویدا نه و بو که به وردی نه و سه رکرد ع شیر تیپانه که هاو پیمان تیپ کی سربازیان له گدایم کردیون و لایان گدای، چوونکه به رز نه و ندی نه بووریان له نه ستادا که و نه ت ددستی نه می نه وای دیم شق چوونکه پاراوتر له وای له گدایم نه م کورد ادیکا نه بن. هر به یه له کاتیک نه می دیم شق په شش وای ددکرد به رز نه و و ناوچه کانی که سربازیان که نتره یان ددکرد، کوردانی رز نه و هشتا له سدی خاک که یان له ددستدا.

نه وای روویدا پاشه کش و شکست بو. له نه ستاشدا له رووی سربازی و نا بووری و تکه به دد و تیپ نه وای سوریا ددکره. له گدایم نه و شدا رزگار که وک جرم که له نموونه شش و چن دد توانیت شش که نه نجام بدیت، سه یری دکره.

جگای سه رنج بو کاتیک شیکردنه و به شکست که ددکیت سه رنجت دد خیت سه ر پرسی هه تیپ ری، نه که هه تیپ سربازی و میدانی. به چی؟

له نووسینی وتار که دا، ددق کانی نه جالانم خو نده و. نه مویست ت نه یکه یان دوو وتار بخو نم و؛ ت وای کت به که م خو نده و - که کراوای چوار وتاری نه جالان. نه وای سه رنجی اکه شام نه و بو که له کرداردا پراکتیز کردنی نه نارکیزم به رامبه ر دد و ت.

نه جالان به نزیکه ی سه دد یه له تورکیا زیندانی کراو. رووی له خو نده وای به ره م کانی بیرم نده کی نه مریکی نه که نه نارکیستی کراو، به کوو نیمچه نه نارکیست (ماری بووکچین) کرد. که بیر که ی (که نفیدرا لیزی دیمو کراتی) و نه نجوم نه ناو خه یه کانی په ر پدا. له بند تدا ناو گدایم که نه نارکیستی له تکردنه وای نه وای که له شش شی کرکاراندا په ویست دد و تی کرکاران دروست بکیت، چوونکه به شش و یکه گشتی دد و ت به خراپ یان نه گونجاو دد بینن. لاوازی نه و باو نه یه: نه گدر دد و تی کرکاری دروست نه که یه،

بوو هه شکت. واک مارکسیستکان، پوئیست لیم وان یه هه موومان
فهر بین و وونی بکیند واک که ئه گهر هه یه کی بندیت تی له تیهری
بکیت - واک له پرسی دوتت - ناتوانیت شه شه ئه نجام بدیت و
ته واوی بکیت.

ئا یا شه شه که دیتوانی سه رکوتوو بهت؟

به به، پهم وایه دیتوانی. ده زانیت، ئه و مه رجانه ی له لایه
جووه لانه وای ۲۰۱۱ واک دروست بوون، له سه ره بند مای قهیرانی دارایی
۲۰۰۸، نشانیان دا که توانای شه شه گه لانه له سه رانسهری باکووری
ئه فریقا و ئه ژه لانه تی ناوتت است هه بوو. جووه لانه واک له تونس هه بوو،
جووه لانه واک له میسر هه بوو، سودانیش په ی گرتوو و شه شه که سه رو
سیمای به خه ید دا.

جووه لانه واکان له سوریا، لوبنان و واک ته عه ره بیه کانی تر هه بوون.
واک دوا واکت په یوست ده بوون. له ۲۰۱۳ جووه لانه واک یه کی گهر له
تورکیا هه بوو. جووه لانه واک گهر واکان له ئه ران هه بوون. توانای
شه شه که که به سه رانسهری ئه م واک تانه به او بهوو واک هه بوو.

کوردانی ره ژنا فا ده یانتهانی چه ره که بگه نه؟ ئه گهر شه شه که یان
ته واو به کردبایه، ئه واک به شه واک یه کی بندیت تی مانای واده بوو؛
ده سته که تاکردنی خاوه زه ویه کانه و سه رمایه داران. خهت واک ده واک ته
که کاران به بگه یه نبایه. بانگه وازی جه ماوه ری سه رانسهری سوریا
به کردبایه و راتبه گه یه نبایه؛ ئه م ته نه به خه به به واک به ری کوردی شه
ناکه یه، به به کوو به ئازادی که کاران و جوتیارانیش شه ده که یه.

بانگه وازی که کاران و جوتیارانی سوریا به کردبایه ئه وان واک میان
ده دایته واک. ئه وان له شه ده بوون له گه خاوه زه واک و سه رمایه داران.
ئه م به استی پرسی سه ربازیشی چاره سه ره ده کرد و ده سه لاته ئه سه دی
ده ووخاند په شه ئه واک ئه م ئه سه لامیه نه به نه.

ئه م ئه زموونه ده یتهانی به به ته نمونه یه که به کوردانه کانی عه راق، که
ده بوو سه ره تاه شه شه عه راقی. ده یتهانی په له ها واک به کوردانه کانی
تورکیا، که سه ره تاه شه شه تورکی ده بوو. نمونه یه که ده بوو به
شه شه که وته له سه رانسهری ناوچه که.

هاوسه زیه کی زه ره گهر واکان له ده ره واک ناوچه که هه بوو، له سه رانسهری
ئه وروپا و زیاتره. شه شه ره ژنا فا زه ره به ناو بانگ بوو. له لایه نه زه ره که
له گه نه واک شه شه ده که وته. هه نه کیان چوونه ئه واک و شه شه یان کرد
به یارمه تیدان له به ره گر یکردن له یان. ده یتهانی به به ته به واک به
شه شه که لانه که له ئه ته ناوچه یی. تراژیدی که ئه واک که ئه م
هه واک نه دا.

بەلەم ھەکاری ئۆلۈپ ۋوۋى نەدا ئۆلۈپ ۋوۋى كە سەركردايتى بە ئاگايى
باۋلۈپ ۋاۋوۋ كە ئۆمە مەھالە. باۋلۈپ ۋان ۋاۋوۋ كە خەبات بە
سەسالىزم ۋ شەشە سەسالىستى مەھالە. گەۋۋان بە ئۆنجومەنە
دېموكراتىيەكانى ئاستى خەمە ۋوۋى، خەبەلۈپ ۋوۋى ۋ بە شەۋەپەكى
ھەنگاۋ بە ھەنگاۋ دېموكراتىزەكردنى ئۆمە دۆۋەتەنە - جەركەلە
لەۋچوۋنى ھەنگاۋ بە ھەنگاۋ دۆۋەتەنە ۋوۋى بەرژوازى. ئۆمە لەگەلە
جىھانى راستەقەنەدا ناگونجەت.

۱۷ى تەمموۋى ۲۰۲۶

سەرچاۋە:

<https://marxist.com/why-was-the-rojava-revolution-defeated-exclusive-interview-with-fred-weston.htm>